

Roosje, 1914–1939

Rosa Regina Glaser – ‘Roosje’ – wordt in 1914 geboren in Nijmegen. Direct na de Eerste Wereldoorlog woont het gezin Glaser in het Duitse Kleef. Daar werkt haar vader bij het Nederlandse bedrijf ‘Margarine A.G.’ In die stad komt Roosje voor het eerst in aanraking met de dans. Een passie is geboren. In 1925 keert het gezin Glaser – intussen uitgebreid met broer John Samuel – terug naar Nederland. Het opkomende nationaalsocialisme speelt daarbij een belangrijke rol. In de jaren’30 krijgt Roosje een relatie met Wim Vermeulen, een piloot. Doordat zij ongetrouwd met hem gaat samenwonen, wordt het contact met haar ouders minder. Als Wim in 1936 bij een vliegtuigongeluk omkomt, voelt Roosje zich totaal verloren en depressief. Leo Crielaars, een dansleraar in ‘s-Hertogenbosch biedt haar nieuwe vooruitzichten. Zij trouwt in 1937 met hem en wordt danslerares in zijn dansschool. Het huwelijk strandt vlak voor de Duitsers op 10 mei 1940 Nederland binnenvallen.

OPDRACHT 1

Roosje komt al vroeg in aanraking met antisemitisme in Duitsland. Kinderen mogen niet met haar spelen want ... ‘je bent een Jodin, heeft mijn mammi gezegd’. Of zij wordt nageroepen: ‘Jöd, Jöd, stinkt in de bö’t’. Op een nacht kan ze niet in slaap komen, ze voelt zich uitgesloten en besluit dan: ‘Als niemand mij wil, wil ik niemand, alleen mezelf. En ik zal me van niets en niemand meer wat aantrekken’.

Als jou was overkomen wat Roosje is overkomen, hoe zou je je dan hebben gevoeld (kies uit wat je het meest zou hebben gevoeld en licht je keuze toe)?

1. Gediscrimineerd
2. Gepest
3. Geplaagd
4. Uitgescholden
5. Uitgesloten
6. Eenzaam

OPDRACHT 2

Als Roosje trouwt met Leo Crielaars krijgt zij al snel opnieuw het gevoel uitgesloten te worden. Marinus, de broer van Leo, is een fanatiek lid van de NSB en Leo wordt dat onder zijn invloed ook.

1. Onderzoek met bron 1 hoe Leo Crielaars en zijn broer denken over de Joden.
2. Leg vervolgens met hulp van bron 2 uit of de opvattingen in bron 1 een goed voorbeeld (representatief) zijn van hoe NSB-aanhangers over Joden denken.

BRON 1. LEO EN MARINUS

"Die avond komt Leo me ophalen en we spreken af dat we een woning gaan zoeken voor ons samen, dicht bij de dansschool. Er verbetert niets, integendeel, zijn broer blijft me pesten: 'Je kunt honderd keer mee naar de kerk gaan, maar je bent en blijft een Jodin. Ik ben nationaalsocialist en je zult zien: we helpen alle Joden naar de verdommenis, wacht maar mijn tijd komt nog wel'. (...) Zijn broer scheldt voortdurend op mij. 'Omdat jij deel uitmaakt van het Jodenvraagstuk', zo licht hij mij schreeuwend toe. Als ik hem toebijt dat ik geen vraagstuk ben maar Roosje, dan is het helemaal mis. Leo gaat steeds meer met zijn broer mee. Regelmatig zitten beiden te luisteren naar de radio, naar redevoeringen van Hitler. Ze spreken over Hitler's intelligentie en zijn toekomstplannen. De oude corrupte wereld zou worden omvergegooid. De wereld van werkloosheid en armoede zou verdwijnen. Een nieuwe orde gevestigd. Weg met die slappe democratie. Een wereld vrij van corrupte Joden die internationaal samenzweren tegen hardwerkende burgers en arbeiders. Ieder een eigen auto, een Volkswagen. Wie wil dat nou niet?"

Paul Glaser, *Dansen met de vijand*, Amsterdam, 2016, 47, 48, 53, 54.

BRON 2

Bron 2

Bekijk de video hier: https://nl.wikipedia.org/wiki/Nationaal-Socialistische_Beweging.

OPDRACHT 3

De NSB is een nieuwe partij in de vooroorlogse Nederlandse politiek. Zij is in 1931 opgericht. Als je de partijen die in 1935 meedoen aan de verkiezingen voor de Provinciale Staten met elkaar vergelijkt, kun je iets te weten komen over de omvang van de NSB-aanhang in dat jaar.

1. Onderzoek met bron 3 hoe groot de aanhang van de NSB in 1935 is.
Kies tussen de volgende mogelijkheden en licht je keuze toe:
 - Heel groot
 - Matig groot
 - Matig klein

- Heel klein

2. Leg uit of bron 4 je vorige keuze ondersteunt.

BRON 3

Provinciale Staten verkiezingen 1935/ de grootste partijen (landelijk).

PARTIJ	AANTAL STEMMEN	PERCENTAGES	AANTAL ZETELS
RKSP	1030206	27,8%	175
SDAP	782451	21,1%	126
ARP	421174	11,4%	75
CHU	343766	9,3%	61
NSB	294596	7,9%	44
Vrijheidsbond	226935	6,1%	33
VDB	156206	4,2%	28
CPN	127603	3,4%	12
SGP	93961	2,5%	10
CDU	67258	1,8%	10

Opmerkingen:

- RKSP = Katholiek; SDAP = socialistisch; ARP = protestant; CHU = protestant; NSB = nationaal-socialistisch; Vrijheidsbond = liberaal; VDB = liberaal; CPN = communistisch; SGP = protestant; CDU = protestant
- Ontleend aan: <http://www.verkiezingsuitslagen.nl>

BRON 4: UTRECHTS VOLKSBLAD, 12-09-1938

Bron 4: Utrechts Volksblad, 12-09-1938

